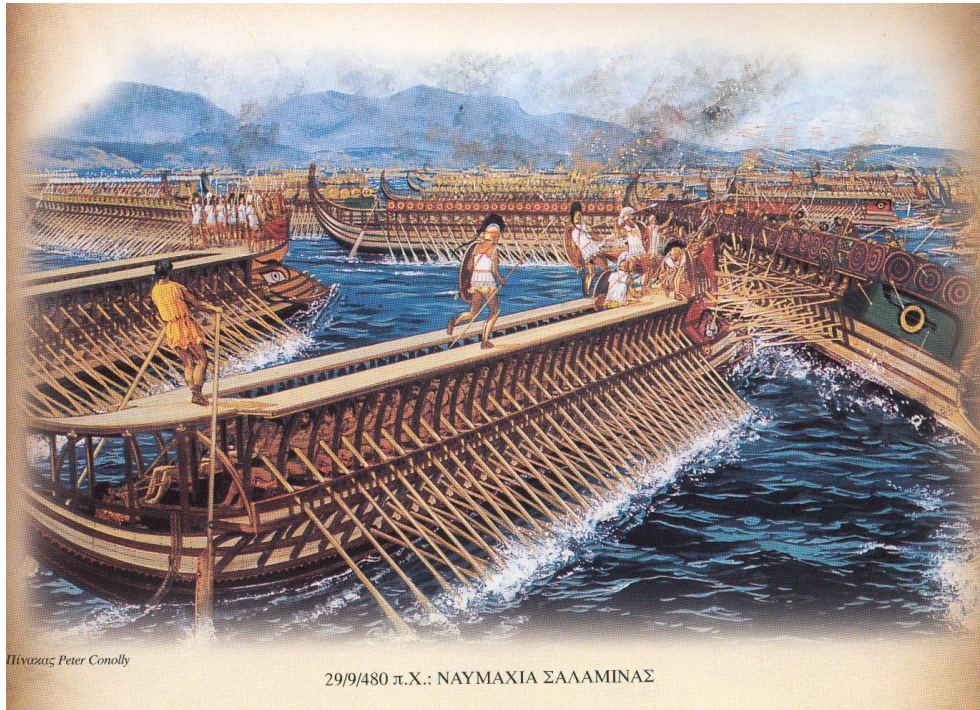

ΜΑΧΗ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Ναυμαχία (ναυς + μάχη). Πολεμική σύγκρουση στη θάλασσα, μεταξύ δύο στόλων

Σημαντικές ναυμαχίες στον Ελλαδικό χώρο, κατά την αρχαιότητα αλλά και πολύ αργότερα είναι αυτές της Σαλαμίνας (480 π.Χ.), της Ναυπάκτου (1571μ.Χ.), της Πάτρας (1822 μΧ), του Γέροντα (1824 μ.Χ.) , του Ναβαρίνου (1827 μ.Χ) καθώς και πολλές άλλες, με πρωταγωνιστικό ρόλο κυρίως στην αρχαιότητα και στην εποχή της τουρκοκρατίας.

Εικόνα 1 Η Ναυμαχία του Ναβαρίνου

Όπως αναφέρεται και στο 2^ο Βιβλίο του Ξενοφώντα, η καταστροφή του Αθηναϊκού στόλου στον Αιγός ποταμούς του Ελλησπόντου, σφράγισε το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.

Άλλη χρήση του στόλου, επί ηγεσίας του Σπαρτιάτη Λυσάνδρου, ήταν το μπλοκάρισμα θαλάσσιων περιοχών, με σκοπό την παρεμπόδιση έλευσης εμπορικών πλοίων που πιθανόν θα μετέφεραν τροφή και σιτηρά για την πολιορκημένη Αθήνα. Άλλη συχνή χρήση ήταν η διπλωματία, όπως γινόταν και με την Αθηναϊκή « Πάραλο».

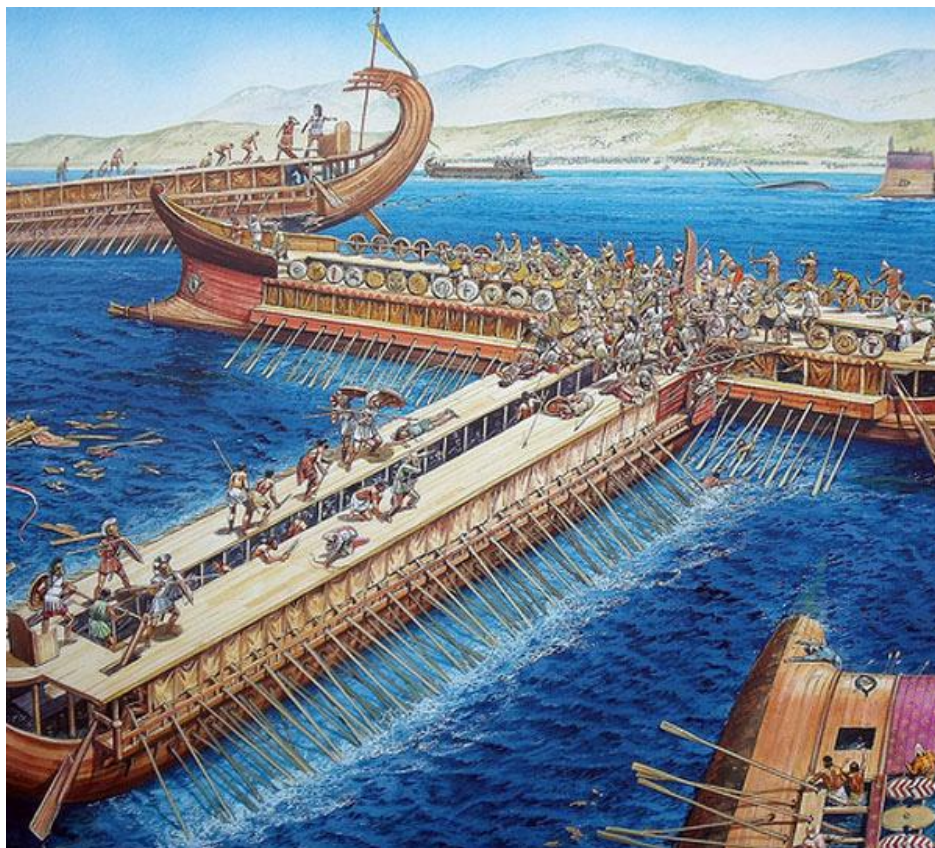
Επίσης χρησιμοποιούσαν το στόλο για ανεφοδιασμό μέσω πειρατείας (βλέπε Σπαρτιάτες).

**ο Πλούταρχος αναφέρει πως οι Αθηναίοι είχαν αποφασίσει πως θα έκοβαν το δάκτυλο του δεξιού χεριού, οποιουδήποτε αιχμαλώτου πιάνανε, έτσι ώστε να μην μπορούσε να ξαναπιάσει δόρυ, αλλά να είναι σε θέση να κωπηλατήσει στα Αθηναϊκά πλοία σε καταναγκαστικά έργα. Στελέχωναν δηλαδή τα πλοία τους και με αιχμαλώτους πολέμου, πράγμα που θα ήταν εξίσου επιζήμιο με τη στελέχωση πληρώματος με αντιφρονούντες που ανήκαν σε διαφορετικές παρατάξεις. Το αποτέλεσμα θα φανεί όταν οι Κερκυραίοι θα παραταχθούν στο πλευρό των Αθηναίων σε ναυμαχία ενάντια στους Πελοποννήσιους και θα λιποτακτήσει αμέσως μία δυάδα από τα καράβια τους, ενώ στα υπόλοιπα θα γίνεται μάχη μεταξύ των μελών του ίδιου του πληρώματος. Ο ιστός του πληρώματος δεν είχε πολιτική συνοχή, αφού πολλοί από αυτούς ήταν αιχμάλωτοι. Δεν μπορείς να έχεις το μέγιστο αποτέλεσμα όταν έχεις άνδρες να κωπηλατούν παρά τη θέληση τους.

ΕΠΙΘΕΣΗ

Κατά κέρας

Ο Στόλος συνήθιζε να επιτίθεται κατά κέρας όταν ο αντίπαλος υπερείχε αριθμητικά, όπως οι Αθηναίοι έναντι των Πελοποννησίων στα Σύβοτα. Επίσης η κατά κέρας επίθεση παρείχε και το πλεονέκτημα της εύκολης διαφυγής, εν αντιθέσει με την κατά μέτωπο.

Κατά μέτωπο

Χρησιμοποιείται όταν υπάρχει αριθμητική υπεροχή, είναι η πιο επίπονη για τον εχθρό καθώς γίνεται αστραπιαία και χωρίς να του δίνεις χρόνο αντίδρασης, αλλά είναι και η πιο ριψοκίνδυνη για τον επιτιθέμενο καθώς υπάρχει ο κίνδυνος να περικυκλωθείς ή να βρεθείς σε μικρής εμβέλειας χώρο σε περίπτωση που ο εχθρός σου κάνει αντιπερισπασμό.

Κυκλωτική τανάλια

Ναυμαχία του Μπάρεντς (1942). Η Γερμανία ενάντια στο Ηνωμένο Βασίλειο θα διεξάγει την «Επιχείρηση Ουράνιο Τόξο». Στην επίθεση λαμβάνουν μέρος δύο από τα βαρέα γερμανικά πολεμικά (ένα θωρηκτό και ένα καταδρομικό) με τη συνοδεία 6 αντιτορπιλικών. Οι 2 γερμανικές ομάδες θα πλησίαζαν τη νηοπομπή από τα νοτιοδυτικά με κατεύθυνση προς ανατολάς για να εκμεταλλευτούν το διαθέσιμο φως. Η πρώτη ομάδα θα επιτεθεί από τα βόρεια ως δόλωμα, προσελκύοντας τα Βρετανικά αντιτορπιλικά και κάνοντας τη Βρετανική νηοπομπή να οπισθοχώρηση προς τα νότια. Εκεί αναπόφευκτα θα συναντούσαν τη δεύτερη ομάδα των Γερμανικών πυροβολικών.

Το Τέχνασμα του Λυσάνδρου

Το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. Ο Λύσανδρος δίνει διαταγή στα ταχύτερα πλοία του στόλου να ακολουθήσουν τους Αθηναίους στο γυρισμό τους και μόλις τους δουν να αποβιβάζονται και να διασκορπίζονται στη Χερσόνησο, να κάνουν να γυρίσουν πίσω και στα μισά της διαδρομής να σηκώσουν μια ασπίδα. Με τον τρόπο αυτό Ο Λύσανδρος κέρδιζε χρόνο και οι Αθηναίοι καταλαμβάνονταν εξ απήνης , καθώς συνήθιζαν να περιφρονούν το Λύσανδρο που δεν έβγαине να τους αντιμετωπίσει και βλέπουμε εδώ ότι επιτίθεται κερδίζοντας ουσιαστικά το μισό χρόνο. Η χρησιμότητα της τακτικής του φάνηκε στην έκβαση της ναυμαχίας.

ΑΜΥΝΑ

κυκλική παράταξη

Αμυντική τακτική για την κατά κέρας επίθεση , για την αποφυγή τρωτών σημείων. Με τον τρόπο αυτό κερδίζεις χρόνο και αποπροσανατολίζεις τον εχθρό. Χάρη σε αυτήν οι Αθηναίοι αναχαίτισαν 53 πολεμικά των Πελοποννήσιων με μόνο 12 δικά τους, στη μάχη στα Σύβοτα.

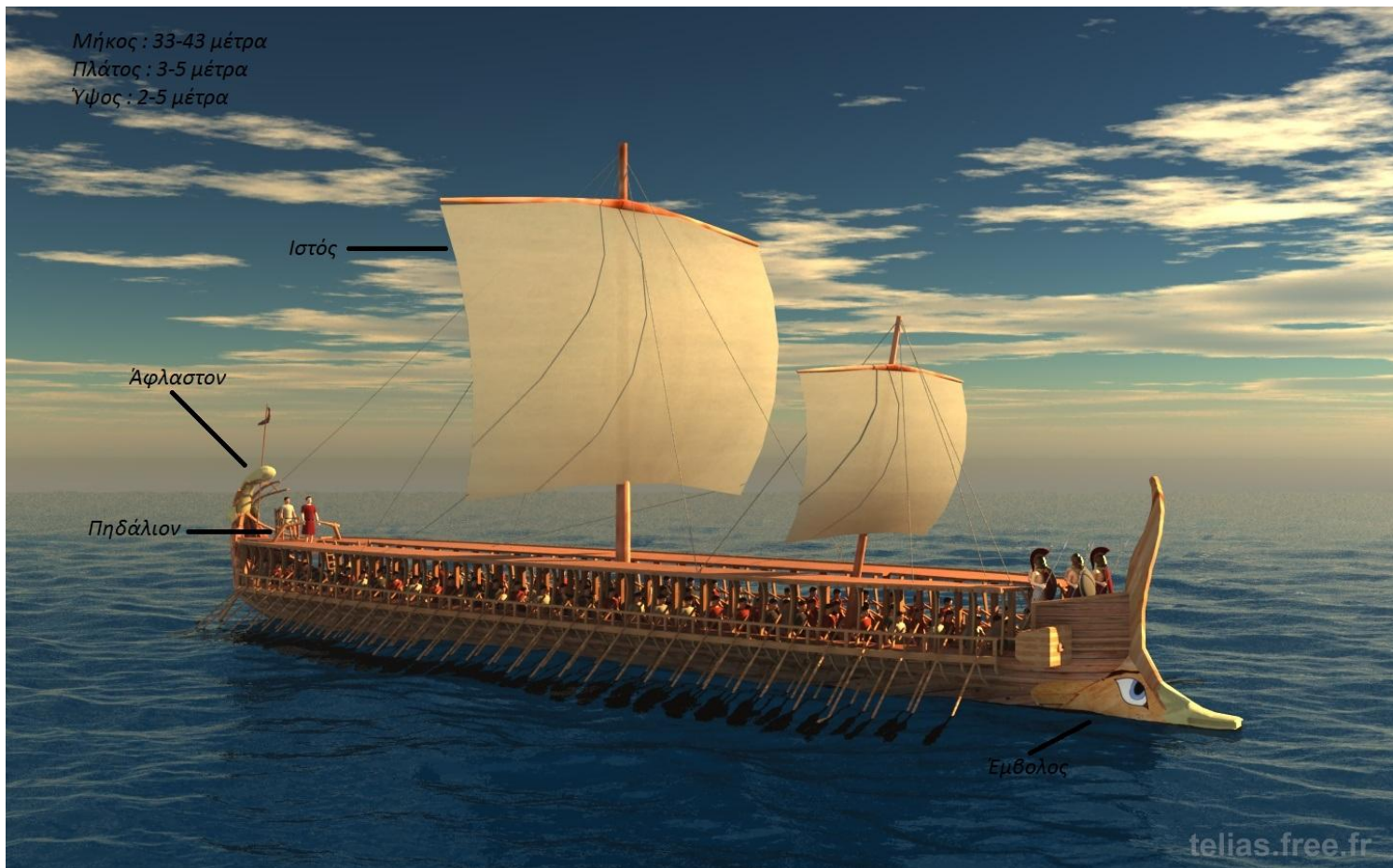
τακτική της αργής υποχώρησης

αυτή των Αθηναίων, η οποία ουσιαστικά παρασύρει τους Πελοποννήσιους στην καταδίωξη των Αθηναίων με την ελπίδα ότι θα τους φτάσουν, δίνοντας έτσι χρόνο αντίδρασης στους κατά πολύ πιο αδύναμους Κερκυραίους, να μπορέσουν να καταφύγουν στο λιμάνι τους. Είναι κίνηση αντιπερισπασμού με την οποία τελικά ο Αθηναίος Νικόστρατος κατάφερε να προστατέψει τους αποδιοργανωμένους Κερκυραίους, διατηρώντας αλώβητο το στόλο του.

Τέχνασμα του Θεμιστοκλή

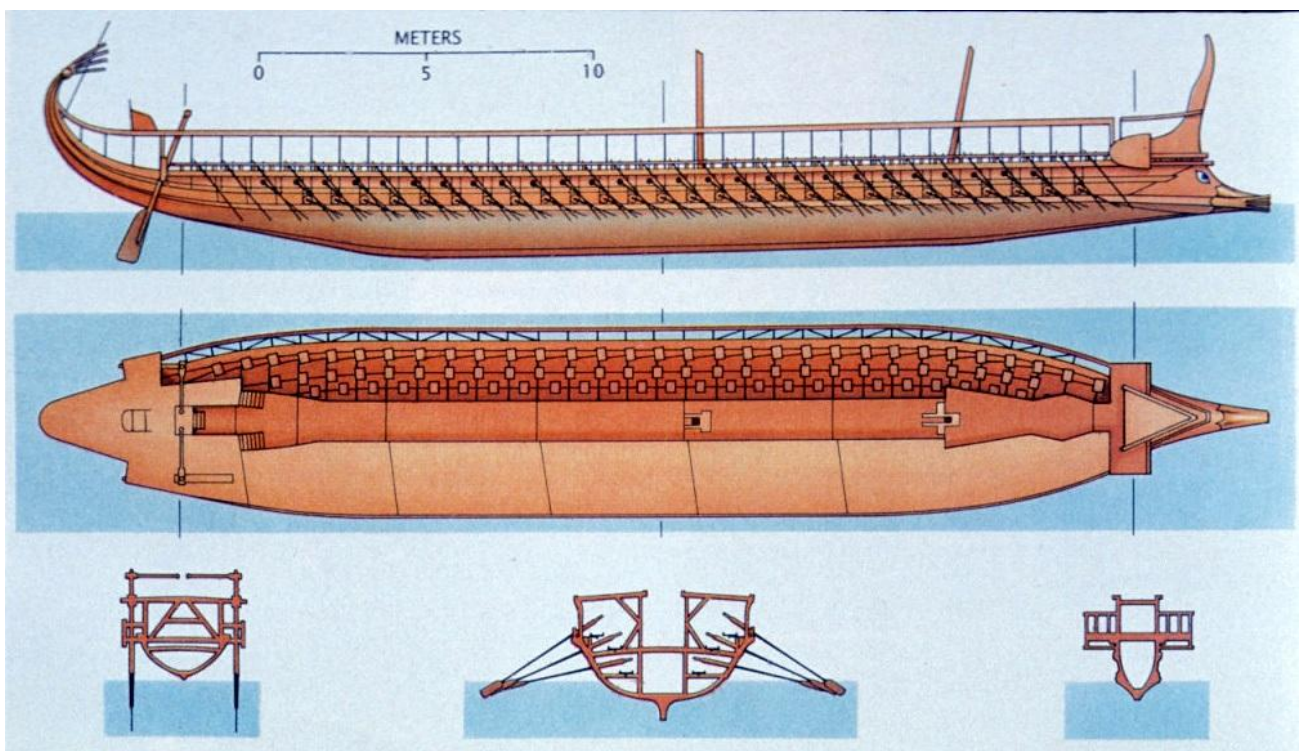
μία ακόμα περίπτωση, όπου αποσύρεται ο στόλος προς τα πίσω (480 π.Χ.) παρασύροντας τον υπεράριθμο περσικό στα απειροελάχιστης για τα κυβικά του ,χωρικής εμβέλειας ,στενά της Σαλαμίνας. Με τον τρόπο αυτό τα δυσκίνητα περσικά καράβια κυριολεκτικά ακινητοποιήθηκαν και ο Ελληνικός στόλος θριάμβευσε έναντι του Πέρση Βασιλιά Ξέρξη, ο οποίος αναγκάστηκε να επιστρέψει με το στόλο ηττημένο στην Ασία, αφήνοντας στο πόδι του τον Μαρδόνιο, χωρίς αποτέλεσμα όμως, αφού ο Περσικός στόλος ηττήθηκε ξανά στη μάχη της Μυκάλης.

Τριήρεις : Τα ταχύτερα αρχαία κωπηλατικά που εξελίχθηκαν στην Αρχαία Ελλάδα. Η τριήρης διέθετε 170 κουπιά, με έναν κωπηλάτη σε κάθε κουπί, τα οποία ήταν κατανεμημένα ως εξής: στην κάθε πλευρό 31 κουπιά κινούσαν οι κωπηλάτες, 27 οι ζυγήτες και 27 οι θαλαμήτες. Για την πηδαλιούχηση, ήσαν τοποθετημένα στην πρύμνη, ένα σε κάθε πλευρό της, δυο κουπιά που χειριζόταν ο πηδαλιούχος. Για την ιστιοπλοΐα, το πλοίο είχε έναν κύριο ιστό με μεγάλο τετράγωνο πανί, τον «μέγα», και άλλο έναν, μικρότερο, κοντά στην πλώρη, τον «ακάτιο», πανιά που αφαιρούνταν στις ναυμαχίες.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα των τριηρών για ναυμαχίες σχετικά κοντά σε ακτές ήταν:

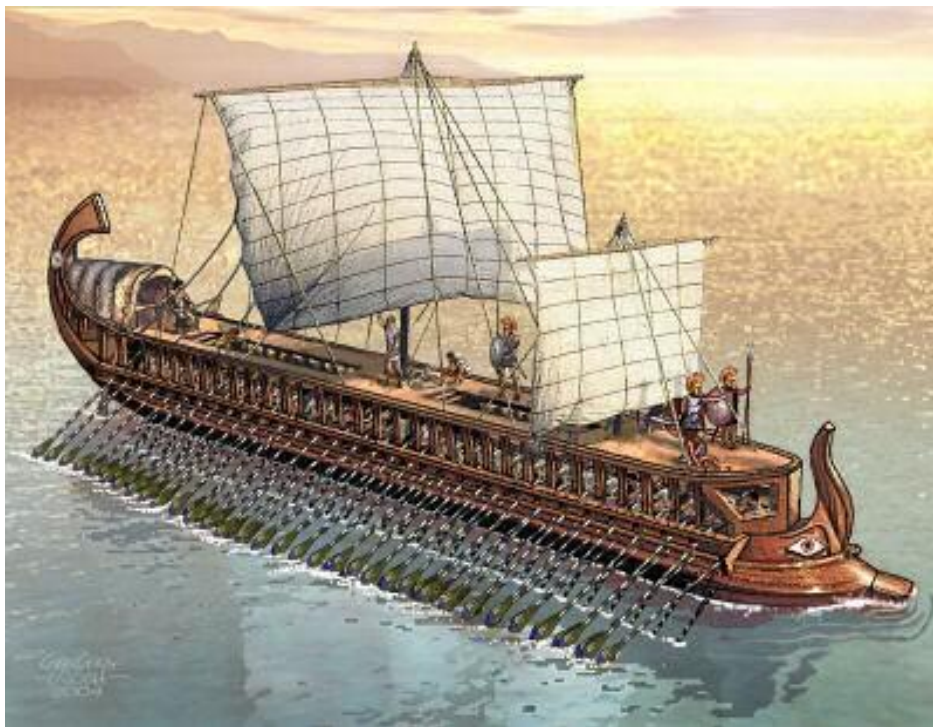
1. Συνολικά ελαφριά κατασκευή (συνολικό βάρος με πλήρη εξοπλισμό περίπου 45 t), που επέτρεπε
2. εύκολη ανέλκυσή στην ξηρά και ταχεία καθέλκυση στο νερό, για να αντιμετωπιστεί κάποια έκτακτη ναυτική απειλή.
3. Σημαντική για την εποχή ταχύτητα: Μόνο με τα ιστία της έφτανε τους 5 κόμβους. Αν χρησιμοποιούσε μόνο τα κουπιά της γύρω στους 8. Τέλος με ούριο άνεμο και πλήρη κωπηλατική ισχύ τους 10 κόμβους*.
4. Μεγάλη ευελιξία.
5. Μπορούσε να διαλυθεί χωρίς να βυθιστεί
- 6. Η ανώτατη ταχύτητα αναπτυσσόταν στη ναυμαχία και ιδιαίτερα όταν το σκάφος εφορμούσε για εμβολισμό, οπότε έφτανε τούς 12 κόμβους**
- 7. Ο τρόπος ναυπηγήσεως της τριήρους της επέτρεπε: να κινηθεί προς τα εμπρός και προς τα πίσω, να σταματήσει, να στραφεί αριστερά – δεξιά, να εκτελέσει στροφές εξαιρετικά μικρής ακτίνας, σχεδόν-επιτόπιες. Παράλληλα, χάρη στο μικρό της βύθισμα, μπορούσε να κινηθεί με άνεση σε αβαθή νερά, προσέγγιζε χωρίς δυσκολία ακτές κάθε μορφολογίας, έβγαινε δίχως ιδιαίτερο κόπο στη στεριά, και πραγματοποιούσε πολύ εύκολα ελιγμούς σε στενές θάλασσες.**

Τα κυριότερα μειονεκτήματα τώρα ήταν:

1. Δεν ήταν ασφαλή πλοία στην κακοκαιρία, γιατί ήταν ρηχά κι άρα ασταθή. Αυτό επέβαλε την μη απομάκρυνση από ακτές και έτσι περιοριζε την τακτική και στρατηγική χρήση της.
2. Είχαν σχετικά μικρή αποθηκευτική χωρητικότητά της για εφόδια μακρινού ταξιδιού, καθώς και τη σχετικά μικρή χωρητικότητα σε πεζοναύτες.
3. Σχετικά μικρή διάρκεια ζωής (σε 3 μόλις χρόνια αποκαλούνταν «παλιά») και έντονη ανάγκη συντήρησης. Η αποτυχία και καταστροφή της Αθηναϊκής Εκστρατείας στη Σικελία οφείλονταν σε μεγάλο βαθμό στα παραπάνω.
4. Το σχετικά μεγάλο κόστος κατασκευής και συντήρησής της. Η μακριά ξυλεία για την κατασκευή και επιδιόρθωσή της και η πίσσα για το καλαφάτισμα ήταν συνήθως εισαγόμενα είδη για τα περισσότερα ελληνικά κράτη.

***Από τον 10ο αιώνα πΧ οι Κορίνθιοι ναυπηγοί άρχισαν να εισάγουν πρωτοποριακά κωπήλατα σκάφη, όπως την τριακόντορο και στη συνέχεια την πεντηκόντορο. Το κοινό σημείο αυτών των σκαφών, αλλά και η ειδοποιός διαφορά με όλα τα προηγούμενα, ήταν ο υδροδυναμικός τους σχεδιασμός, δηλαδή χαμήλωσαν την πλώρη (προοικίζοντας την με το έμβολο) και ανύψωσαν την πρύμνη, πετυχαίνοντας μικρότερο λόγο αντίστασης με την θάλασσα και τον άνεμο. Εμφανιστήκαν πριν από τις τριήρεις.

Η ΕΚΒΑΣΗ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

Το ποιος θα νικήσει σε μία ναυμαχία κρίνεται από πολλούς παράγοντες και η ιστορία έχει δείξει πως η αριθμητική υπεροχή δεν είναι ο πιο σημαντικός εξ αυτών. Σημασία έχει το ηθικό, η ηγεσία, ο κοινωνικός ιστός μέσα στο πλήρωμα, άρτια εκπαιδευμένα στελέχη, η διορατικότητα, η ευρηματικότητα και η ευκινησία των πλοίων. Και η σημασία των αρετών αυτών φαίνεται στο ότι εάν δεν είχε επινοήσει το τέχνασμα του ο Θεμιστοκλής, ίσως να μην

υπήρχε σήμερα ελληνικός κόσμος, ή ακόμα και δυτικός πολιτισμός, σύμφωνα με κάποιους ιστορικούς.

Τμήμα : Α'3

Θεματική για τον πόλεμο στη θάλασσα

Μάθημα : Αρχαία Ελληνικά

ΕΡΓΑΣΘΗΚΑΝ ΟΙ :

Άρης Αλμπέρης,

Χρυσούλα Κωνσταντινίδου,

Κωνσταντίνος Λαφτσιδης,

Χρήστος Γιανναβαρτζής

Μιχαιλίδου Μαρια

Πηγές : <http://olympia.gr/2014/02/18/%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%80%CE%BB%CE%BF%CE%AF%CE%B1/>

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%81%CE%B9%CE%AE%CF%81%CE%B7%CF%82>

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%98%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CF%83%CF%83%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%9C%CF%80%CE%AC%CF%81%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%82

..και τα αποσπάσματα Ξενοφώντα και Θουκυδίδη από το Βιβλίο των Αρχαίων Ελληνικών της Α' λυκείου